

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXII, broj 45

9. studenoga 2012.

cijena 200 Ft



Prvi službeni put novog veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti, dr. Gordana Grića Radmana i njegove supruge Marijane, vodio je u Gornji Četar, gdje su zajedno svečevali s folklorashi HKD-a „Četarci“ petu obljetnicu osnutka i Hrvatski dan

Komentar

Prisika, hvaljen budi Jezuš Kristuš!

„Hiža moja je hiža bogomolje“, piše na našem najdražem jeziku nad prisičkim crkvenim vratima iz 1937. ljeta. Ništ lipšega nisam prešala nigdir drugdir u Gradišću, samo se pitam, da li su toga svisni i sami Prisičani i njevi peljači kad nutrastupu u ti barokni dom Božji. 14. oktobra, u nedilju, neslužbeno sam bila pozvana na blagoslavljanje obnovljene crkve, ali što se u njoj zbivalo ta dan u okviru mašnoga slavlja, to mi se i najmanje nije vidilo, i bilo je još nekoliko istomišljenikov ki su jednostavno daleko ostali od zgoditka, ali pak došli su i za mašom su se meni potužili. Zapravo, ja kot hrvatska novinarka i nisam razumila što iščem na jednoj maši, kade nijedna hrvatska molitva, nijedna hrvatska rič nije izgovorena. Sudeći po obrazu starijih vjernikov, bojsek ni oni sami nisu znali, kade su i koja je njeva uloga na toj maši. Jedan seoski zbor (zato kažem da jedan, kad je i drugoga zbora s Hrvati, ki nisu smili jačiti u okviru, samo na kraju svete maše) takov crkveni koncert je izveo, uglavnom na latinskom jeziku, zavolj česa bi lako mogli biti zavidni i ljudi u veći varoši. Nekoliko jačak je bilo i po ugarski, a morebit se varam u broju, ali čini mi se da su dvi jačke bile otpjevane i po hrvatski. Medjutim, nisam razumila, zašto je prilikom biškupskoga pohoda potribno izvesti takov muzički spektakl, umjesto da bi narod jačio i tako sudjelovao pri maši sa svojimi prastarimi, prekrasnim hrvatskim jačkami, ke su toliko gizdavo jačili njevi prethodniki, njevi dide i staremajke, stoljeća dugo. Zašto pri svečani prilika ne more biti najlipši pozdrav jačenje seoske skupščine, i zašto su jedni Prisičani tako odlučili da te jačke treba potirati u pozabljenje jer su zastarjele i bantuje njev moderniji ukus? Zašto u nazočnosti biškupa se ne more barem jedan Očenaš izmoliti po hrvatski?! Nije ostala tajna. Na kraju maše na pitanje, je li još Prisika hrvatsko selo, ali su jur čisto pozabili mješćani po hrvatski moliti, iskala sam i dobila odgovor od Martona Krizmanića, jedne od glavnih crkvenih peršonov, gdo je rekao da sve je zbog toga, kad je bišкуп Ugar. (Mlahavim izgovorom su nazvali to još i drugi crkveni predstavniki, ke sam dodatno pitala još na razni mjesti.) Čudno sam ga pogledala ter mu rekla da sam došla u Prisiku iz Petrovoga Sela, ali kad u naše selo dojde sambotelski bišкуп, ki je uprav tako Ugar, petrovski vjerniki prez problema si zajaču po hrvatski, a ako je potribno, znaju moliti i dvojezično. Ja se ufam da iz svakidašnjice iz te crkve nije prognana hrvatska rič, jer u obrnutom slučaju bi morali pitati, čija je odgovornost i sramota da se tamošnjim vjernikom odzame molitva na hrvatskom jeziku, a i jačenje na materskom jeziku?! Pred kratkim sam se strefila na jednoj šopronskoj konferenciji s Janošom Andočijem, potpredsjednikom Demokratske zajednice Mađara Hrvatske, ter znatiželja mi nije dala mira. Postavila sam mu pitanje, more li se pri nji zgodati da kad dojde hrvatski bišкуп u njevo selo da se ne progovori nijedna molitva na ugarskom jeziku i sve mora ići po hrvatski?! Odgovor je bio takov, što sam i očekivala. Prodika bi išla na jeziku većinskoga naroda, a molitve pravoda po ugarski, kako bi drugačije! Nam se hrvatski jezik zgublja, nam se stari identitet gublja zbog nemarnosti, kad jedni, izgleda, ne željū, a i ne kanu imati respekta, ni razumivanja u pogledu na Hrvate i Hrvaticе. Moram i to napisati da hrvatski zbor Zviranjak nije imao mjesta jur na korušu kade su jačili uz orgule drugi pjevači. Ja bi rekla, još i bolje, jer ovako su svi mogli viditi novu pratež ku su si oblikli jačkari, prvi put na ovo mašno slavlje, i u njoj gizdavo izjačili himnu Gradišćanskih Hrvatov. Na samom kraju maše. Prez pratnje orgule. I to zato, jer školovanoga orgulaša „jake“ mjesne sile ne puščaju igrati na orgula sela. Ov orgulaš je dobar kantorirati u susjednoj Frakanavi (tj. u Austriji), za što su mu jako zahvalni tamošnji vjerniki, a pohvalno o njemu govoru i kiseški Hrvati, kako rado pomaže orgulati pri njevi hrvatski maša. Znači, svagdir je dobrodošao, samo u rodnom selu je ignoriran, laik i nesposoban za kantoriranje. I ovo je malo plantava priča. Kot i to da je mjesni farnik pristojno, med trimi fotografij, samo mene upozorio na maši da za vrime prodike bi bilo poželjno prestati sa slikanjem. U vezi s tim samo mi je to trupilo u glavu, kako u jurskoj katedrali, kade su istovrimeno i dvitri biškupi, npr. na hrvatskom shodišću, nikogar dosad zbantovao nije blic, ali fotoaparati u ruki fotografov i novinarov, ki isto tako samo svoje djelo vršu, kot i duhovniki za oltarom.

(Nastavak na 4. stranici)

„Glasnikov tjedan“

Tehnološka revolucija temeljena na protoku informacija dupke mijenja svijet u kojem živimo. Ako pratimo online portale i druge sustave kojima dolazimo do svježih informacija, vidjet ćemo kako na neki način glavni tokovi kao da pristižu iz jednoga središta. Ponavljaju se i svi pišu uglavnom o istome.

Uragan Sandy prouzrokovao je veliku materijalnu i gospodarsku štetu u Sjedinjenim Američkim Državama koja bi mogla doseći iznos do 45 milijarda dolara. I ovaj uragan nas je suočio s teškoćama, napućenosti velikih gradova, koji ako ostanu bez struje i benzina, u trenutku postaju golemi problem. Što bi se dogodilo kada bi odjednom milijarde ljudi koje napućuju planet Zemlju ostale bez struje i benzina? Kada bi ogladnjeli? Koliko je tanka granica svijesti između onoga što čovjeka čini humanim bićem, kako mu tepamo, i onoga što ga goni na borbu za opstanak. Ovih su



Što bi se dogodilo kada bi odjednom milijarde ljudi koje napućuju planet Zemlju ostale bez struje i benzina? Kada bi ogladnjeli? Koliko je tanka granica svijesti između onoga što čovjeka čini humanim bićem, kako mu tepamo, i onoga što ga goni na borbu za opstanak.

dana mađarski portalni pisali i pišu o ubojstvu nevinooga jedanaestogodišnjeg dječaka. Nekima je njegov život i smrt bila tek brojka od nekoliko stotina tisuća forinti. I dok nam se smiješi slika nevinooga dječjeg lica s plavim očima, pitamo se je li moguće da tako nešto doživimo od našega susjeda, odgajatelja, bližih, od čovjeka. Koliko smo podložni manipulatorima koji se koriste društvenim mrežama za vlastite sebične ciljeve. Kako se zaštititi i kako misliti? Prihvatiti informaciju kao gotovu činjenicu ili dati prostora za vlastite sudove? Doduše, vlastite sudove možemo temeljiti tek na iskustvima. A za iskustvo je potreban doživljaj. Tako će jedan Dalmatinac napisati što je to uragan Sandy prema olujnoj i orkanskoj buri koja puše i do 200 kilometara na sat. S jedne strane informacije globaliziranoga svijeta koje u nama stvaraju osjećaj važnoga i manje važnoga, s druge strane događanja u našoj neposrednoj okolici koja i mi oblikujemo. Možemo ih i staviti na svjetsku mrežu i podijeliti s drugima, ali koliko će ih korisnika pročitati, pogledati... To je već drugo pitanje na koje ne utječemo mi sami. Ili možda da, kao i korejski reper čiji je YouTube uradak „lajkalo“ više od četiri milijarde ljudi. Četiri milijarde, od sedam milijarda ljudi koji žive na planetu Zemlja. Tako i glavni tajnik Ujedinjenih naroda prima repera PSY-a u svoj ured te njegov singl opisuje kao „silu za uspostavu svjetskog mira“.

Kažu kako je ovaj internetski fenomen nastao u proljeće 2012. godine najbrži šireći mem 21. stoljeća koji nas upozorava na snagu umrežene globalne zajednice, u kojoj nacionalne i kulturne razlike padaju u vodu cyberspacea, miješajući se u digitalnomu melting potu znakova, simbola, iskustava. Pitamo se je li se uspjeh krije u tekstu pjesme i prizora iz videospota, kojim se ironično secira hedonizam, rastrošnost i opsjednutost ljepotom, novcem i modom... Ili se ironija i ne prepoznaje... Već se želi živjeti upravo u društvu tih vrijednosti po svaku cijenu?

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Gordan Grlić Radman na čelu hrvatske diplomatske misije u Mađarskoj



Ispred Sándorove palače hrvatskoga veleposlanika dr. Gordana Grlića Radmana dočekala je počasna straža

Novi veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. sc. Gordan Grlić Radman 26. listopada u Zrcalnoj dvorani Sándorove palače predao je izvornike vjerodajnica predsjedniku Mađarske Jánosu Áderu. Na ceremoniji su među ostalom nazočili predstavnici hrvatskoga diplomatskog zbora u Mađarskoj: savjetnik Silvija Malnar, prvi tajnik Berislav Živković i drugi tajnik Boris Golubičić te bivši prvi savjetnik, zamjenik mađarskoga veleposlanika u Zagrebu *József Magyar*. U okviru ceremonije predaje vjerodajnica veleposlanik Grlić Radman predsjedniku Áderu obratio se na mađarskom jeziku, i prenio mu srdačne i prijateljske pozdrave predsjednika Republike Hrvatske gospodina Ive Josipovića.

Nakon svečanog čina u Plavome salonu upriličen je razgovor predsjednika Ádera i hrvatskog veleposlanika Grlića Radmana. Kako saznajemo, obojica su naglasili međusobno izvrsne odnose dviju susjednih zemalja. Predsjednik Áder rekao je pri tome kako bi volio da Mađarska i s drugim susjednim zemljama ima jednako dobre odnose kakve ima s Hrvatskom, te istaknuo kako je upravo međusobno izvrsno riješeno pitanje manjina koje ne opterećuje odnose dviju zemalja. U tom smislu izrazio je zadovoljstvo skorim susretom s predsjednikom Republike Hrvatske Ivom Josipovićem na državnom Danu Hrvata 24. studenoga u Pečuhu.



Veleposlanik dr. Gordan Grlić Radman predaje vjerodajnice predsjedniku Mađarske Jánosu Áderu

Veleposlanik Grlić Radman istaknuo je kako su odnosi dviju država besprijekorni i u odnosu prema ostalim zemljama u regiji i u europskim okvirima. Radi se o zemljama koje su na izvrstan način međusobno riješile pitanje zaštite manjine. Istaknuo je kako je imao priliku i osobno 1995. sudjelovati u pripremi dvostranoga Sporazuma između Hrvatske i Mađarske o zaštiti manjina te u tom smislu najavio skoro održavanje sastanka Mješovitog odbora za manjine, još tijekom ove godine. Zahvalio je Mađarskoj na neprekidnoj pomoći, te posebno na prepoznavanju uzroka ratnog sukoba još od vremena stvaranja hrvatske države, pri čemu je spomenuo i razdoblje i važnost premijera Józsefa Antalla.

- hg -

Publicist, diplomat, kulturni djelatnik **dr. sc. Gordan Grlić Radman** rođen je 1958. godine u Prisoju. Nakon završetka studija i stjecanja zvanja dipl. ing. agr. oec., živi i radi u Švicarskoj gdje se stručno usavršava. U Hrvatsku se vraća 1991. na mjesto poslovnog tajnika Medicinskog fakulteta u Zagrebu, a kasnije, kao djelatnik Ministarstva inozemnih



Veleposlanik dr. Gordan Grlić Radman u društvu supruge Marijane upisuje u Predsjedničku knjigu

poslova (1992), ponovno odlazi u Švicarsku sa zadaćom ustrojavanja hrvatske diplomatsko-konzularne mreže (Bern, Ženeva, Zürich). Do tog vremena sudjelovao je, također, u koordinaciji humanitarne pomoći u Sanitetskom stožeru Republike Hrvatske te Uredu za izbjeglice i prognanike Vlade Republike Hrvatske, a bio je i član dviju Vladinih delegacija (1991). Diplomatsko iskustvo, nakon Švicarske, stjecao je u hrvatskim veleposlanstvima u Sofiji i Budimpešti. U statusu veleposlanika obnašao je i dužnost tajnika Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske (1999–2000). Višekratno je bio izaslanik premijera na međunarodnim konferencijama. Član je Centra za međunarodne studije gdje obnaša dužnost generalnog direktora. Kao član UO Atlantskog vijeća Hrvatske, sudjelovao je na međunarodnim konferencijama u inozemstvu te, u suradnji s Veleposlanstvom SAD-a, na javnim tribinama radi ostvarenja projekta informiranja i edukacije hrvatskih građana o koristima i obvezama članstva Republike Hrvatske u NATO-u. Izabran je u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika. Stalni je predstavnik Republike Hrvatske u Dunavskoj komisiji u Budimpešti.

Biškupski blagoslov na obnovljenu crkvu Prisike

Vjerniki Prisike su se mogli zbuditi 14. oktobra, u nedilju, na veliki svečani dan, jer svenek je skupna radost cijeloga sela ako se u njem nešto polipša, obnavlja, spasi se za budućnost. Ovoga dana na početku svete maše je dr. Lajos Pápai, jurski biskup, blagoslovio, na malom brižiću, pred kratkim obnovljenu crkvu Sv. Egidija. Božji dom, imenovan po patronu kubikušov, trgovcev konja, pastirov, remenarov, potječe iz sridnjega vijeka, sagraditi ga je dao Dániel Esterházy u baroknom stilu, 1727. ljeta, a pregradjen i proširen je sto i pet ljet kasnije.



Od seoske fare je išla prošecija pred mašom na blagoslavljanje crkve

Po riči mjesnoga farnika Imrija Juhosa, mjesna crkvena općina je zašla na kraj velike zadaće i obaveze. Obnovljen je krov, ispucane stijene od vlage su jur prošlost, žuto nafarbana crkva jur iz daleka posebnom toplinom miluje srca svakomu došljaku. Oblikovano je parkirališće, okolo-naokolo trava zeleni, kitiće rastu i poklanjaju svojom lipotom prolaznike. Naticanje za pineznu potporu kod skupnoga projekta Europske Unije i Vlade Ugarske, pod geslom „Nova Ugarska za razvoj pokrajine“, je još nutrađao bivši farnik sela István Marics, a svota već od 17 milijun Ft je ljetos na dobro mjesto zašla. Sadašnji farnik je naglasio da i sami vjerniki čudakrat su dobrovoljne dare ponudili za crkvenu svrhu, a na poziv dušobrižnika Prisičani su svagdar stali na raspolaganje, barkade je išlo za kakovo djelo. Za blagoslavljanjem je celebrirana biškupska maša, ku su svojim jačenjem polipšali jačkari i muzičari mjesnoga seosko-

ga zbora. U prodiki je glavni celebrant na otvaranju Ljeta vjere govorio o crikvi kot znaku ki će usmiriti našu pažnju prema



Pred oltarom (sliva) Imre Juhos, sadašnji farnik, dr. Lajos Pápai, jurski biskup, i István Marics, bivši dušobrižnik Prisike

Kristušu, jer za njim viče cijeli svit. – U ovom ljetu posebno se mora moliti da se vjerniki obnavljaju u svojoj vjeri. Jer vjera nije osobna stvar. Vjera je slobodna odluka ljudi, ali zahtijeva skupnu odgovornost zajednice. Zato s blagoslavljanjem ove crkve i sami vjerniki bi se morali potruditi preporoditi u katoličanskoj vjeri – je rekao jurski biskup dr. Lajos Pápai. – Sadašnja prisička generacija je svoje dodala k odgovornosti prema crikvi – se je nadovezao na biškupske riči seoski gospodin Imre Juhos, a na kraju maše se je i zapitao: – Hoće li biti i za 30–50 ljet vjernikov u ovom naselju ki će nutrustupiti u crkvu i brinuti se za Hižu Božju? Svečana maša je završena biškupskim blagoslovom i s gradišćanskom himnom ku je izjačio hrvatski zbor Zviranjak, a potom su bili svi pozvani na kupicu vina, falat pečenoga i na kratki razgovor na dvor prisičke fare.

-Tiho-

(Nastavak s 2. stranice)

Prisika, hvaljen budi Jezuš Kristuš!

Na zadnjem popisu stanovništva iz 2001. ljeta, jer još najnovije podatke od lani nimamo, u Prisiki je broj Hrvatov bio 232. To je najmanji zabilježeni broj Hrvatov u povijesti sela. Dio Hrvatov u pogledu cijeloga stanovništva je bio samo 37,7%. Kako službeni podatki kažu, u razdoblju od 1980. do 1990., Hrvati od većinskoga stanovništva postali su manjinsko, a Ugri većinsko stanovništvo. Iako postoji Hrvatska samouprava, sam načelnik je Hrvat, a i u farskom tanaču je hrvatskih zastupnikov, teško mi je vjerovati da malo prlje spomenute primjedbe, ali recimo nepravde, samo meni spadaju mučnom težinom na srce i dušu. Bolno bi moglo biti i to da je u ovom selu pristup nekih Hrvatov uprav to da „što se tribi ovde mučiti s hrvatskim jezikom, za par ljet i onako je neće biti“. Da, istina je, školu jur ljeta dugo nimaju s hrvatskom nastavom, a Imrijem Szabojem je umro 2001. ljeta i zadnji hrvatski duhovnik sela. Iako se novi gospon uspješno uči po hrvatski mašu služiti, sve manje je šansa da katolička crkva hrvatsku rič očuva u ovom selu, pokidob i to je kod nekih praksa da idu u susjedna sela i u varoš na bogoslužje. Prisički farnik, rodom Ugar iz Slovačke, u završni riči crikvenoga obreda je zabrinuto rekao, ne zna, hoće li biti za 30-50 ljet u Prisiki, ki će se skrbiti za crkvu. Ja se više bojim za to, gdo će se ovde za pol stoljeća pokloniti sa *Hvaljen budi Jezuš Kristuš*, ili gdo će znati, što piše nad crikvenimi vratii?! Znači, koliko još vrimena imaju poslidnji vjerniki, Hrvati za nestanak u ovom selu? S pomoću sveopće šutnje, nemoćnim, nikakovim otporom i javnom dozvolom da se ovde ovako zahadja sa šakom hrvatstva, sami zakapaju i zadnju kapljicu zaufanja u vlašći grob.

-Timea Horvat-

Usavršavanje hrvatskih učitelja i nastavnika u Vlašićima

Hrvatska državna samouprava, u suradnji s Odjelom za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru, organizirala je usavršavanje učitelja i nastavnika u matičnoj domovini, koje je održano 20–23. listopada 2012. u Kulturno-prosvjetnom središtu i odmaralištu Hrvata iz Mađarske, odnosno Pansionu „Zavičaj”, na otoku Pagu u Vlašićima. S četverodnevnom boravkom odnosno s programom dvodnevnog usavršavanja upoznala nas je Eva Molnar Mujić, odgovorna referentica Ureda Hrvatske državne samouprave.

Na usavršavanje mogli su se prijaviti nastavnici dvojezičnih škola (Budimpešta, Pečuh, Santovo s osam polaznika), Bizonja, Koljnof, Petrovo Selo, Martinci s četiri nastavnika, a troškove putovanja i boravka u Zavičaju (hranu i smještaj) osigurala je Hrvatska državna samouprava. Pozivu se odazvalo 29 nastavnika: Budimpešta HOŠIG (8), koljnofska OŠ „Mihovil Naković” (4), pečuska OŠ „Miroslav Krleža” (7), martinačka OŠ (2), santovački HOŠUD (8). Nije bilo prijavljenih iz Bizonje i Petrovoga Sela.

Dvodnevni program usavršavanja 21. listopada u prostorijama Zavičaja otvorio je Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, koji je ukratko predstavio predavače naglašujući važnost ovoga stručnog usavršavanja. Nakon njegovih pozdravnih riječi prof. dr. sc. Robert Bacalja predstavio je Sveučilište u Zadru. Zatim su održana tri predavanja. Doc. dr. sc. Smiljana Zrilić izlagala je na temu Pretpostavke integriranog odgoja i obrazovanja u suvremenoj školi, ističući važnost korištenja prave metode. Kako je uz ostalo istaknuto, dok u Mađarskoj nema stručne službe, nema sredstva za to, to je u Hrvatskoj riješeno. Pomoć asistenta u nastavi od velike je pomoći. Djeca s teškoćama mogu napredovati kao i njihovi vršnjaci. Prof. dr. sc. Robert Bacalja predavao je o hrvatskoj dječjoj književnosti, posebno o povijesti hrvatske dječje književnosti (Filipović, Katančić...) navodeći stihove i raščlanjujući neke pjesme Zvonimira Baloga. Profesor Tomislav Košta izlagao je na temu Glazba u nižim razredima, metodički postupci. Na kraju su održane i konzultacije.

Nakon ručka za sudionike je organizirano razgledavanje grada Paga, Muzeja Paške čipke i upoznavanje s radom društva paških čipkarica, Kneževa dvora i župne crkve Blažene



Djevice Marije. Sutradan, 22. listopada, organiziran je posjet zadarskoj Osnovnoj školi Petra Preradovića. Profesor Bacalja predstavio je ravnatelja škole koji je predstavio nastavnike, a poslije su nastavnici iz Mađarske mogli birati na koji sat žele ići. Tako su neki odabrali hrvatski, drugi matematiku, biologiju, engleski i povijest u višim razredima. Učiteljice su odabrale prirodu i društvo u 4. razredu. Svi su pogledali dva školska sata. Srednjoškolski nastavnici bili su na povijesti i književnosti u srednjoj školi Vladimir Nator. Nakon posjeta školama slijedilo je razgledavanje grada Zadra. Svim nastavnicima izdana je i potvrđnica o sudjelovanju na usavršavanju u trajanju 15 sati, na teme: Sadržajne, psiholingvističke i metodičke pojedinosti nastave na dva jezika u hrvatskim dvojezičnim školama, te Konzultacija i primjena metoda u praksi.

Stipan Balatinac

Foto: Eva Mujić

SANTOVO – Odlukom Ujedinjenih naroda iz 1993. godine, 1. listopada obilježava se Međunarodni dan starijih osoba. Pošto je lani Samouprava sela Santova prigodnim okupljanjem i programom čestitala osobama treće dobi, iznad 65 godina, ove će se godine 10. studenog program održati u preuređenoj i obnovljenoj velikoj dvorani mjesnog doma kulture, s početkom u 10.30 sati. Na taj način samouprava naselja želi izraziti poštovanje umirovljenim suseljaniima, zahvaliti im, te prirediti ugodne trenutke. U programu će nastupiti vrtička djeca i tamburaši santovačke Hrvatske škole. Druženje se nastavlja zajedničkim ručkom, glazbenom i plesnom zabavom.

UNDA – Undansko hrvatsko društvo Vas poziva na kiritof 10. novembra, u subotu, od 21 uri, na bal u gostioni Koli. Svira tamburaški sastav Štrabanci iz Koljnofa. Drugi dan otpodne od 14.30 uri se začme folklorni program u mjesnom Kulturnom domu. Nastupaju najmladji školski tančoši Unde, muško jačkarno društvo iz Hrvatskoga Jandrofa iz Slovačke, Ženska vokalna skupina Vesele Gradišćanke i HKD Veseli Gradišćanci.

KOLJNOF – Na poziv Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije prošle subote je u dotično selo hodočastilo oko sto vjernikov iz svih gradišćanskohrvatskih sel spomenute županije. Bizonjci, Kemljanci, Vedešinci, Umočani i starogradski Hrvati su sudjelovali na mašnom slavlju, ko je celebrirao mjesni farnik Antal Németh, a ujedno su svoje molbe, molitve, želje i prošnje položili na oltaru koljnofske Hodočasne crkve i pred kipom Majke Božje Celjanske.



TRNJANI – U organizaciji zagrebačke Posudionice narodnih nošnja, te trnjanskog KUD-a „Lovor“, 14. listopada priređena je manifestacija pod nazivom „Obnavljamo baštinu“. U sklopu manifestacije prikazani su i slavonski svatovski običaji. Članovi „Lovora“, ŽPS „Zadubravke“ iz Zadubravljaja i MPS „Sinovi atara“ iz Zagreba, odjeveni u tradicijske i obnovljene nošnje, prikazali su cjelovit svatovski običaj, od skupljanja svatova, darivanja kumova, djeverova, ispraćaja mlade, svatovskih zaprega do praćenja kuma. U večernjem dijelu programa održana je revija ručno rađenih i obnovljenih narodnih nošnja. Tijekom večeri i za vrijeme revije brojnu publiku u dvorani oduševio je nastup folklornih skupina, među njima i pečuški „Tanac“ koji je izveo koreografiju svoga voditelja Józsefa Szávaia Podravski svatovac.

VINKOVCI – Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije potpisuje organizaciju manifestacije Šokačka rič 10 koja se održava 9. i 10. studenoga 2012. U sklopu manifestacije predstavlja se „Šokačka rič 9“, Zbornik radova Znanstvenoga skupa Slavonski dijalekt (2011), čija je urednica Anica Bilić, recenzenti Ljiljana Kolenić i Marko Samardžija, dodjeljuje se nagrada Šokačka rič 10, održava se znanstveni skup Slavonski dijalekt. Među predavačima su i Živko Gorjanac iz Bajje: Neke svojstvenosti šokačkoga govora sela Katolja u Mađarskoj, te Mohačanka Marija Prakatur: Šokački govor u gradu Mohaču. Oni sudjeluju radu sekcije Slavonski dijalekt s naglaskom na poddijalektima, a u sekciji Tradicijski leksik u slavonskom dijalektu izlaganje ima Timea Bockovac iz Pečuha: Tradicijski leksik rukopisnih molitava iz Semartina. Lektor s Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu Željko Predojević, u sekciji Slavonski dijalekt s naglaskom na poddijalektima, izlagat će na temu Tradicijski leksik u usmenoj književnosti Šokaca južne Baranje prema ostavštini Stjepana Stepanova. Znanstveni skup okupio je 22 predavača iz hrvatskih sveučilišnih centara.

HARKANJ – Prije deset godina tamošnja Hrvatska samouprava počela je okupljati Hrvate grada i šire okolice na jednoj od svojih najvećih priredaba koju su nazvali Hrvatska večer. Kako nam kaže predsjednica harkanjske Hrvatske samouprave Žuža Gregoš, 9. studenoga slave 10. obljetnicu Hrvatske večeri u Harkanju. Nakon mise na hrvatskom jeziku u gradskoj Rimokatoličkoj crkvi, koja počinje u 17 sati (tamošnji Hrvati mjesečno imaju misu na hrvatskom jeziku koju predvodi župnik Ladislav Ronta), slijedi Folklorni programa u harkanjskom domu kulture, s početkom u 18.30. Nastupaju: KUD Tić; Hrvatska plesna grupa iz Birjana; KUD Crkvari; KUD Drava; KUD «Ladislav Matušek»; Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja. Nakon programa slijedi Zabava s Orkestrom Podravka.

Za čvršću prekograničnu gospodarsku suradnju

U organizaciji Trgovačke i obrtničke komore, 18. listopada u Kaniži je priređena Hrvatsko-mađarska konferencija za razvoj prekogranične trgovine. Na konferenciji, koja je nastavak suradnje pograničnih komora i gospodarstvenika, nazočili su ugledni gosti: dr. Gordan Grlić Radman, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, dr. Gábor Iván, veleposlanik Republike Mađarske u Zagrebu, Vedran Kružić, pomoćnik ministra gospodarstva, i Kristóf Szatmáry, državni tajnik za reguliranje gospodarstva pri Ministarstvu nacionalnoga gospodarstva.



Predstavnici dviju država: (slijeva) dr. Gordan Grlić Radman, Vedran Kružić, dr. Gábor Iván i József Polay

U ime domaćina dobrodošlicu su zaželjeli kaniški gradonačelnik Péter Cseresznyés i predsjednik kaniške Trgovačke i obrtničke komore dr. József Polay. Gradonačelnik je istaknuo kako je jedan od najvažnijih područja prekogranične suradnje gospodarstvo, što potpomaže i Europska Unija. Vidljiv je pomak u izgradnji veza između pograničnih županija, malih i srednjih poduzetnika, ali još uvijek ne u dovoljnoj mjeri. Prema mišljenju kaniškoga gradonačelnika, prirodno je da se surađuje ponajprije s bližim prekograničnim gradovima, i to se očituje i na kulturnom i obrazovnom polju, no naveo je i mogućnosti suradnje na polju turizma. U tim je nastojanjima dobra vijest da se postupno oblikuje plan biciklističke staze, koja će stazu oko Balatona povezati s Kanižom, a produžila bi se do granice. Za Kanižu je važno da se prekogranična suradnja ne iscrpi samo u zajedničkim projektima,

nego da pomaže poduzećima pronalaziti partnere preko granice, a ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju gospodarsko-turističke veze zacijelo će porasti, ali na to se valja pripremiti, treba se pripremiti i poduzetnički sektor, upravo tomu služe takve konferencije, istaknuo je gradonačelnik Cseresznyés.

Veleposlanici su govorili o dobrim odnosima dviju država, te spomenuli neprekidnu podršku Mađarske od utemeljenja Hrvatske do ulaska u EU. Hrabrili su mjesne ustanove i poduzeća na suradnju. Na konferenciji su se mogla čuti zanimljiva predavanja o gospodarstvu Karpatske regije, o sadašnjosti i budućnosti prekogranične suradnje, a predstavnici hrvatskih pograničnih komora priopćili su svoja iskustva i statističke podatke u gospodarskom poslovanju pograničnih mađarskih županija.

beta

PEČUH – Matica hrvatska Ogranak Pečuh, Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu i Hrvatski klub August Šenoa organizirali su druženje uz predavanja studenata pod nazivom Studenti kroatistike predstavljaju Hrvatsku. Prvo predavanje bilo je 7. studenoga u u Hrvatskome klubu August Šenoa. Studenti druge godine kroatistike Luca Gažić i Norbert Paić predstavili su Dubrovnik te Hrvatsko zagorje i Međimurje. Studenti druge godine kroatistike sa Sveučilišta u Pečuhu u ciklusu od tri termina predstaviti će najbolje od najboljega iz Republike Hrvatske. Projekt Studenti kroatistike predstavljaju Hrvatsku nastao je na Katedri za kroatistiku pod vodstvom lektora Željka Predojevića, a kojim će studenti u svojim multimedijalnim predavanjima predstaviti hrvatske regije i ono po čemu su one prepoznatljive.

PEČUH – Od 5. do 9. studenog u organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje provodi se skupljanje papira. Prihod od toga Roditeljska zajednica, u dogovoru s razrednicima, namjenjuje potrebama razrednih zajednica. Posebno se skupljaju novine, a posebno kartoni i slično, kaže u ime Roditeljske zajednice njezina predsjednica Ester Jukić.

*Metodičko usavršavanje u Baji***Obostrano korisno iskustvo za profesore i polaznike**

U organizaciji Visoke škole Józsefa Eötvösa, odnosno Pedagoškog fakulteta i Instituta za strane i narodnosne jezike u Baji, posljednjih godina redovita su metodička usavršavanja za hrvatske studente i pedagoge. Tako je i ove godine, pri čemu je prvi, teorijski dio sastavljen od 45 sati odnosno 45 kredita, a predavanja i radionice održat će profesori metodičari Učiteljskog fakulteta Josipa Jurja Strossmayera iz Osijeka, i to iz metodike tjelesnog, glazbenog odgoja, prirode i društva, metodike, tehnike, jezika i književnosti za učiteljski i odgajateljski smjer.



Profesorica Mara Šumanović s hrvatskim odgojiteljicama

Prva, dvodnevna predavanja na spomenutoj Visokoj školi održana su 26–27. listopada. Kako nam uz ostalo reče profesor dr. Živko Gorjanac, voditelj Odjela za hrvatski jezik, budući da posebnu pozornost posvećuju usavršavanju na polju metodike nastave, redovito pozivaju stručnjake iz Hrvatske, konkretno iz prijateljskih ustanova iz Osijeka, Splita i Čakovca. Na usavršavanja koja se organiziraju tijekom vikenda pozivaju pak sve učitelje, odgojitelje i studente iz Mađarske. Tako su ove godine ugostili profesorice Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku Irenu Vodopiju s asistenticom Valentinom Majdanić i Maru Šumanović. S jedne strane one su predale dio golemoga vlastitog iskustva, a s druge strane pokazale i veliko zanimanje za položaj odgoja i nastave na hrvatskom jeziku u Mađarskoj. Svoja predavanja, seminare i radionice usmjerile su tako da polaznicima bude što korisnije u njihovu svakodnevnom radu. Na dan našega posjeta, 27. listopada, održana su predavanja iz metodike nastave hrvatskoga jezika i tjelesnog odgoja za učiteljice i odgojiteljice te studente. Kako dodaje profesor Gorjanac, metodičkom usavršavanju odazvalo se 23 polaznika iz Bačke, ali i drugih hrvatskih regija, iz Podravine, Baranje, pa čak i iz Gradišća.

Danica Pejin, odgojiteljica jednog od dvaju bajskih vrtića u kojima se odvija odgoj na hrvatskome jeziku, vrtića u Kinizsievoj ulici na Dolnjaku, bila je već i prije dvije godine, te smatra da su ovakva metodička usavršavanja vrlo korisna. Osim toga, kao najbolje, ističe druženje, a kako dodaje, profesorica je bila vrlo ljubazna te im je mnogo pomogla. Usto bilo je vrlo zanimljivo, zabavno i veselo te vrlo korisno jer su uživali u

čiti, čime se mogu koristiti u svome vrtiću. Kako dodaje, dobro je što ne uče samo teoriju nego rade i vježbe koje mogu raditi s djecom. Pri tome je vrlo korisna i razmjena iskustva s drugim kolegama.

Irena Vodopija, izvanredna profesorica na Učiteljskom fakultetu u Osijeku, koja predaje hrvatski jezik i metodiku hrvatskoga jezika, smatra da je ovakvo usavršavanje vrlo dobar potez jer je to mogućnost za obostrano iskustvo. – Veliko je zadovoljstvo raditi s ljudima koji rade na hrvatskom jeziku, predaju hrvatski jezik ili rade u predškolskom odgoju u Mađarskoj, zato što se vidi želja i težnja, rekla bih čak i pravo da manjina govori hrvatski i da ima svoje školstvo na hrvatskome jeziku – ističe profesorica Vodopija, koja dodaje kako je ova suradnja počela još prije negoli je formalizirana, te je izrasla na vrlo dobrim osobnim vezama i traje do danas. – S obzirom da je hrvatski jezik u okruženju većinskoga mađarskog jezika, ovdje je to otežavajuća okolnost, što je u hrvatskoj danost. Metodika je pak nadogradnja koja se više bavi hrvatskim jezikom i nekim temeljnim predmetima, kako učiti i kako podučavati. Upravo je u tome velika uloga metodike i nas metodičara da pomognemo učiteljima kako učiti i kako podučavati, kao učenje koje nije lako učiniti zanimljivima. Nadam se da smo u tome uspjeli i u ova dva dana – reče uz ostalo profesorica Vodopija, koja kao pozitivno iskustvo ističe da u mađarskome školstvu postoji veća povezanost između predškolskih i školskih ustanova, koje bi ona rado prenijela i u Hrvatsku.

Nastavak slijedi 16–17. studenog i 30. studenog – 1. prosinca u Baji. Drugi dio, hospitiranje u Hrvatskoj planira se 6–9. studenog u

vježbama koje će im biti korisne u svakidašnjem radu s djecom.

Tünde Andrić Jakl došla je iz Pečuha, a radi kao odgojiteljica u Kozaru. Drugi put je na metodičkom usavršavanju u Baji, smatra da bi bilo dobro da svake godine imaju slična usavršavanja jer se mnogo može nau-

Osnovnoj školi Franje Krežme u Osijeku, čiji je ravnatelj bivši lektor hrvatskoga jezika Mario Berečić, odnosno u jednom osječkom vrtiću. Uz to će biti vremena i za slobodne aktivnosti, te za razgledavanje kulturnih i povijesnih znamenitosti grada Osijeka – reče nam uz ostalo profesor dr. Živko Gorjanac, voditelj Odjela za hrvatski jezik pri Institutu za narodnosne i strane jezike.

Tekst i slika: S. B.

BUDIMPEŠTA – Misa na hrvatskom jeziku u crkvi Svetog Mihovila, u budimpeštanskoj Vackoj ulici, služiti će se 11. studenoga, s početkom u 17 sati. Misu služi otac Vjenceslav Tot.

PLAJGOR – Mjesna i Hrvatska samouprava dotičnoga sela srdačno Vas poziva na otvaranje „Meršičeve hiže” 10. novembra, u subotu, otpodne. U 14.30 uri se služi sveta maša u mjesnoj crkvi Sv. Martina, a u 15.15 uri slijedi blagoslavljanje spomen-ploče duhovnikov i redovnikov Plajgora. U 15.30 uri položiti će se vijenac kod spomen-ploče Mate Meršića Miloradića i za pol ure kasnije se otvara Meršičeva hiža, ku je Anton Slavić, plajgorski dušobrižnik i pjesnik, ki danas živi u Nimškoj, darovao selu. Nazočne će pozdraviti Štefan Krizmanić, predsjednik Hrvatske samouprave u Željeznoj županiji, a potom će se otpriti i izložba slik Lajoša Brigovića, najpoznatijega gradišćanskoga slikara. U 17 uri agape i druženje čeka sve diozimatelje ovoga svečevanja.

PINKOVAC, KLIMPUH – Prilikom službenoga gostovanja u susjednoj Austriji Ivo Josipović, predsjednik Republike Hrvatske, se je sastao i s predstavništvom Gradišćanskih Hrvatov u Austriji i Ugarskoj. 6. novembra, utorak, na sastanak u Pinkovcu, partnerskom naselju Petrovoga Sela, bile su pozvane i Agica Jurašić-Škrapić, načelnica Petrovoga Sela, ter Kristina Glavanić, načelnica Narde, kot i Andraš Handler, predsjednik Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Kako smo informirani, prlje toga na klimpuškom spravišću su sudjelovali i Franjo Grubić, načelnik Koljnofa, kot i dr. Franjo Pajrić, predsjednik Hrvatske samouprave u Šopronu, a ujedno i predsjednik Društva Hrvati.

Mjesec hrvatske knjige

„Sjajna igra“ – predstavljena u HMI-u



Predstavljanje je vodila Vesna Kukavica, uvodne riječi dao je ravnatelj HMI-a mr. sc. Marin Knezović, o knjizi su govorili dr. sc. Diana Zalar, mr. sc. Stjepan Blažetin, i voditeljica Hrvatskog centra za dječju knjigu KGZ-a Ranka Javor

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatskog centra za dječju knjigu KGZ-a, u HMI-u 18. listopada, u okviru velike manifestacije Mjeseca hrvatske knjige, upriličeno je svečano predstavljanje antologije hrvatske dječje poezije u Mađarskoj od 1945. do 2010, s naslovom „Sjajna igra“ (ZZHM, Pečuh, 2010). Nazočne prijatelje dobre knjige ponajprije je pozdravio Matičin ravnatelj mr. sc. Marin Knezović koji je između ostalog istaknuo kako „Pisanje za djecu nije dječja igra. I zato posebnu pozornost zavređuje jedna razmjerno mala zajednica koja, premda je političkim granicama odvojena od matice svoje kulture, ipak uspijeva proizvesti djela ovoga delikatnog književnog žanra i u takvom obliku stvaranja stvoriti zavidnu tradiciju. HMI upravo služi kao svojevrsna riznica ovakvih bisera“. O knjizi, nakon uvodne riječi ravnatelja HMI-a govorili su dr. sc. Diana Zalar s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, priređivač mr. sc. Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj u Pečuhu, i voditeljica Hrvatskog centra za dječju knjigu KGZ-a Ranka Javor. Prof. Blažetin istaknuo je kako je zahvalan i sretan što je knjiga iz Mađarske našla svoj put do Hrvatske i HMI-a, te kako su ga na tom putu vodili ciljevi. „Prvi je cilj da sam po mom sudu pokušao odabrati najbolje iz dječje poezije, da ova poezija dođe u vaše škole, potom da ta dječja poezija dođe u maticu, u Hrvatsku, hrvatski književni prostor, da bude informacije što se kod nas događa, te da se pokažu određene tendencije unutar dječje poezije nastale od 50-ih godina 20. st. Konačni je cilj da nešto od tih tekstova uđe u hrvatske udžbenike“, naglasio je Blažetin i napomenuo kako se nada ako to pjesništvo dođe do čitalačke publike i struke, bit će znatno više informacija o Hrvatima u Mađarskoj.

Predstavljanje je vodila Vesna Kukavica, voditeljica Matičina Odjela za nakladništvo.

Blažetin nas svojim vrijednim uratkom upoznaje sa stvaralaštvom osam autora i autorica, pretežito pedagoške struke. «Sjajna igra» donosi opširni pregled hrvatske dječje poezije u Mađarskoj od 1945. do današnjih dana. Sadrži pjesme za djecu iz pera Marije Vargaj, Mate Šinkovića, Marge Šarac, Marka Dekića, Ljudevita Škrapića, Stipana Blažetina, Jolanke Tišler i Đuse Šimare Pužarova, reče između ostaloga dr. sc. Diana Zalar, vrsna poznavateljica dječje književnosti koja je dala cjelokupan pregled zastupljenih pjesnika. Zaključeno je kako je najvažniji cilj sastavljača da pjesništvo Hrvata u Mađarskoj dođe u hrvatski književni prostor da se ugradi u hrvatsku književnost, te da preko knjižara, knjižnica i škola dopre do hrvatskih čitatelja.

Na stranicama ove antologije može se pratiti put dječje poezije od prvih stihova objavljenih na stranicama novina i kalendara, preko 80-ih godina XX. stoljeća, kada se afirmira kao posebni dio književnosti, pa sve do naših dana kada se približava suvremenim tendencijama. Antologija je objelodanjena uz potporu Ministarstva obrazovanja i kulture Republike Mađarske, a nakladnik je Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj.

Naslovnicu je osmislio István László. U ime knjižničara Ranka Javor, prof., voditeljica Hrvatskog centra za dječju knjigu KGZ-a, govorila je o problemima slobodnog protjecanja i pristizanja hrvatske knjige u inozemstvo, te o važnoj ulozi knjižničara kao promicatelja čitanja i hrvatskih pisaca u zemlji i u inozemstvu.

Za sjećanje na zajedničko druženje na predstavljanju ove sjajne knjige Stjepan Blažetin g. Knezoviću, gđi Zalar i gđi Javor darovao je vrijedna izdanja.

Željka Lešić

Snimka: Snježana Radoš

Program Hrvatskog kazališta u Pečuhu za studeni 2012.

- 15. studenog u 18 sati otvaranje izložbe Béle Novotny, dizajner, galerija Čopor/t/-Horda
- 17. studenog u 17 sati P. Mančev – Lj. Ostojić: Zečja škola, Virovitica
- 18. studenog u 16 sati János Háý: Joško Rakić – danski kraljević, tranzicijska priča, iznad 16 godina, Kozar
- 21. studenog u 11 sati P. Mančev – Lj. Ostojić: Zečja škola, Bačino
- 24. studenog u 16 sati Fadil Hadžić: Državni lopov, Starin.

BEREG (BAČKI BREG) – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Silvije Strahimir Kranjčević“ u vojvodanskom Bregu u okviru manifestacije ŠOKCI I BAŠTINA 11. studenog ove godine organizira program pod nazivom „Alaj voljim iti u svatove“. Na priredbu se očekuje dolazak kulturno-prosvjetnih društava šokačkih Hrvata u Podunavlju, koja će se predstaviti s pjesmama, prikazima običaja i svečanim mladenačkim ruhom vezanim za svadbene običaje. Poziv su dobili i šokački Hrvati u Santovu.

BAJA – U izložbenom prostoru gradskoga središta (Belvárosi Bemutatóterem) u Baji otvorena je fotoizložba „Pozdrav iz Baje“. U povodu godišnjice bajskog Mini skanzena postavljena je izložba „Pozdrav iz Baje – Stare vodene slike iz prošlosti Baje“.

Trenutak za pjesmu

Đuso Šimara Pužarov

Sjajna igra

igra vjetra
igra kiše
igra sunca
suze briše

suze rosne
trave meke
suze jadne
vrbe neke

haj postoji
igra sjajna
igra sjajna
i beskrajna

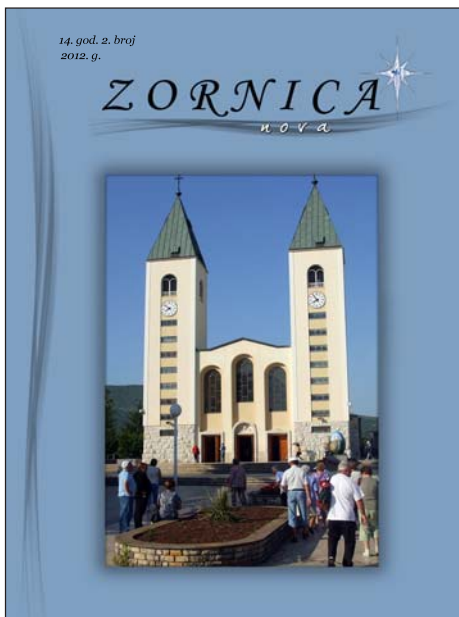
svugdje igra
po svom svijetu
ja bez igre
živjet neću

Zornica nova

*Novi broj posvećen hodočasnicima
i državnim hrvatskim hodočašćima*

Tijekom rujna ove godine objelodanjen je novi broj Zornice nove, lista za Hrvate katolike. Treći broj četrnaestog godišta, u nakladi Zaklade Zornica, koji je uredila Milica Klaić Tarađija, uz grafičke pripreme Tomislava Tarađije, i uz stručni savjet vlč. Franje Pavlekovića, ostvaren je u suradnji Zornice i Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj, a uz novčanu potporu Hrvatske samouprave Baranjske županije i Ministarstva ljudskih resursa (EEM).

Pošto je po uređivačkoj koncepciji lista uoči Presvetoga Trojstva i tradicionalnoga zavjetnog hodočašća Hrvata u baranjsko svetište Đud jedan broj već posvećen hodočasnicima, s obzirom na poziv Hrvatske državne samouprave na Državno hrvatsko hodočašće povodom blagdana Male Gospe na santovačku Vodicu, Zornica se odlučila na još jedan broj sličnoga karaktera. Kako uz ostalo u Uvodniku pod naslovom S Gospom kroz godinu piše glavna urednica Milica Klaić Tarađija „pala je odluka da to bude u neku ruku zajednički projekt, da se preuzmu tek-



stovi o prijašnjim hodočašćima iz Hrvatskog glasnika, te da se prikaže Santovačka Vodica i bogati vjerski život santovačkih Hrvata”.

Tako u najnovijem broju Zornice nove možete čitati napise novinara Hrvatskoga glasnika o prijašnjim državnim hrvatskim hodočašćima: 2007. u pomurski Komar, 2008. na Vodicu u bačvanski Kačmar, 2009. u gradišćanski Koljnof „Črnoj Madoni”, 2010. u Baranju Đudskoj Gospi, a 2011. u podravske Drvljance. Nadalje napise O Gospinom svetištu na santovačkoj Vodici te jedinstvenom vjerskom životu santovačkih Hrvata.

Kao uvodni tekst možete čitati ulomak iz apostolskog pisma „Porta Fidei – Vrata vjere” pape Benedikta XVI. kojim se proglašava Godina vjere. Uz navedeno zanimljivo štivo nude napisi na temu hodočašća: Čestohova – glavni duhovni grad Poljske, krizma ili Sveta potvrda, Hodočašće hrvatske mladeži iz Mađarske, Mala Gospa, Važno je znati cilj – razgovor s paterom Mihovilom Filipovićem, monfortancem iz Čestohove, Sveti Ivan Kapistran i drugi tematski tekstovi te vijesti.

Naslovnica u boji posvećena je državnim hrvatskim hodočašćima u slici, među njima posebno velebnom Gospinu kipa na santovačkoj Vodici, te fotografijama hrvatskih sakralnih objekata, svetaca i hodočasnika Hrvata u Mađarskoj.

Kako je najavljeno prema uređivačkoj koncepciji, idući broj Zornice nove očekuje se za Božić.

S. B.

Dvije informacije s Visoke škole Józsefa Eötvösa u Baji

I. Na bajskej Visokoj školi Józsefa Eötvösa 14. i 15. studenog ove godine bit će i ove godine održani uobičajeni Dani mađarske znanosti povodom kojih će raditi i Hrvatska sekcija, i to 14., u srijedu, od 13 do 18 sati. U toj će sekciji izlagati i profesori iz Hrvatske, predavači s Pedagoškog fakulteta Zagrebačkog sveučilišta, Podružnice u Čakovcu i Zagrebu te iz Vinkovaca. Mjesto će biti u modernoj zgradi naše škole na obali Šugavice (Ul. Endrea Bajcsy-Zsilinszkyja 14). Predavanja su otvorena za sve posjetitelje.

II. Profesori metodičari osječškoga Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera 26. i 27. listopada te 16. i 17. studenog, jednako kao 30. studenog i 1. prosinca održali su, odnosno održat će predavanja i seminare te radionice iz oblasti metodike nastave hrvatskoga jezika, književnosti, tjelesnog, glazbenog, likovnog odgoja, tehnike te igre za naše redovite i izvanredne studente te za učitelje i odgajatelje koji rade u osnovnim školama i vrtićima u našoj zemlji gdje se hrvatski jezik predaje. Pozive smo poslali u sve te ustanove. Zanimanja će biti petkom od 9 do 16, a subotom od 8.30 do 15 sati u staroj zgradi naše škole na Segedinskoj cesti broj 2.

Dr. Živko Gorjanac
voditelj Odjela za hrvatski jezik pri
Institutu za narodnosne
i strane jezike čija je voditeljica dr. Adela Manz

ŠIKLOŠ – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, 10. studenog u gradskoj knjižnici priređuje se Šokački bal, uz proslavu Martinja. Cjelovečernji program prikazat će KUD «Mohač» iz Mohača, pod vodstvom Stipana Filakovića.



Kotrigi hrvatskoga jačarmoga zbora u Prisiki prvi put su nosili svoju novu pratež na blagosavljanju crkve

Hrvatski dan u Mohaču

Malonogometni turnir, izložba, folklorni program i Šokački bal

Hrvatska samouprava grada Mohača 13. listopada ove godine priredila je već tradicionalni Hrvatski dan, koji je prvi put organiziran uz cjelodnevni program. U okviru ovogodišnje priredbe ostvarena je i kulturna turneja među hrvatskim regijama u Mađarskoj. Nakon gostovanja Mohačana tjedan dana prije u podravskoj Barči, u Mohaču je ugošćen KUD „Podravina” iz Barče. Svojom nazočnošću priredbu su uveličali Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, i Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave.



Otvorenje izložbe Marije Dobsai Pečuvac

Susret je počeo prijepodnevim malonogometnim turnirom Hrvatske samouprave grada Mohača na kojem su sudjelovale momčadi gostujućeg i domaćih KUD-ova, koji je upriličen u Omladinskom središtu na Széchenyievu trgu. U vrlo neizvjesnom nadmetanju prvo mjesto osvojila je momčad mohačkoga KUD-a „Zora”, drugo barčanski KUD „Podravina”, treće KUD „Mohač”, a četvrto mohački KUD „Šokačka čitaonica”. Najbolji strijelac bio je Barčanin Tomo Hideg.

U popodnevnom satima upriličeno je svečano otvorenje izložbe slika Marije Dobsai Pečuvac. Na otvorenoj terasi Šokačke čitaonice izložbu je u nazočnosti autorice otvorio Stipan Filaković, a šokačkim melodijama uljepšao Tamburaški sastav „Šokadija”.

„Marija Dobsai Pečuvac rođena je 1948. u Mohaču. Kao dijete othranila se na mohačkoj Vadi, na salašu, a već kao dijete voljela crtati i bojati. Maturirala je u Mohaču 1966. godine, a poslije se odmah i udala. Dok je radila u Mohaču, 1980. diplomirala je kao tehničar tekstilnog obrta. Godine 1993. postaje nezaposlena, a iste godine izgubila je i jedinog brata. Tako, zbog nezaposlenosti, a možda i velike tuge, ponovno se latila kista.

Njezine su slike prvi put bile izložene na Mohačkome likovnom i obrtnom salonu, a na najveće iznenađenje osvojila je glavnu nagradu, kojoj je uslijedila i prva samostalna izložba. Pošto je 2001. godine dobila polugodišnju stipendiju Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, opet je samostalno izlagala u mohačkome muzeju. Njezine minijature, veličine 10–12 centimetara, objelodanjene su u Hrvatskoj, u katalogu „Likovna kolonija Pihači” Stubičke Toplice katalog 2005. godine.



KUD „Šokačka čitaonica”

Budući da je šokačka Hrvatica, na njezinim slikama pojavljuju se šokačke tradicije. Pri odabiru tema vraća se svome djetinjstvu, razgovoru sa starijim Šokcima, gledanju starih slika u mohačkome muzeju.

Sudjelovala je u likovnim kolonijama: u kukinjskome Međunarodnom stvaralačkom taboru i Srednjo-istočnoeuropskom umjetničkom taboru u Tályi. Samostalne izložbe imala je u Mohaču, Pečuhu, Kukinju, Sečuju i Naradu (Nagynyárád), a zajedničke u Mohaču, Pečuhu i Naradu – reče uz ostalo Stipan Filaković. Nakon otvorenja okupljeni su zajedno pogledali izložbu slika postavljenu u Galeriji Šokačke čitaonice, a slike, tematski poredane po godišnjim dobima, ukratko je predstavio Stipan Filaković, predsjednik Hrvatske samouprave. Na dvadesetak izloženih slika Marija Dobsai Pečuvac tematski, obradbom i bojama prikazuje nekadašnju, već zaboravljenu svakidašnjicu, tradicije i običaje šokačkih Hrvata kroz godišnja doba s naslovom: Prelja, Vožnja sonicama, Odgrtanje sniga, Na dunavskom ledu, Poklade, Kalvarija, Molitva, Divan, Oprimanje na misu, Gajdaš, Kolo, Otkivanje kose, Kopanje, Nadivanje bilog luka, Risanje drva, Kola s kravom, Upar s lužnicom, Žene s obramenicom, Majka s djetom, Pripovijetka 1, 2, 3, 4, 5.



KUD „Mohač”

U 18 sati u prostorijama Umjetničke škole „Lajos Schneider” (nekadašnji Dom kulture Béle Bartóka) u Vörösmartyjevoj ulici održan je već tradicionalni kulturni program u povodu Hrvatskog dana u kojem su nastupili gostujući KUD „Podravina” iz Barče i domaći KUD-ovi „Zora”, „Mohač” i „Šokačka čitaonica” koji su okupljene oduševili plesovima, pjesmama i tradicijama podravske i šokačke Hrvata, u izvornoj nošnji. „Zora” je prikazala Bošnjački kermez i plesove u pratnji Orkestra „Poklade”, „Podravina” u dva bloka prikazala je splet podravske hrvatske plesove, pjesama u pratnji pečuškoga „Vizina”, „Šokačka čitaonica” splet izvornih plesova mohačkih šokačkih Hrvata u pratnji Tamburaškog sastava „Šokadija”, a na kraju se „Mohač” predstavio dijelom svadbenih običaja santovačkih šokačkih Hrvata. Nakon programa druženje gostiju iz Barče, domaćina i uzvanika nastavljeno je u podrumu Đure Jakšića. Hrvatski dan, ostvaren u suradnji s mohačkim KUD-ovima šokačkih Hrvata i Šokačkom čitaonicom, završen je Šokačkim balom u Čitaonici, a za dobro raspoloženje sudionika pobrinuo se Orkestar „Juice”, pa je zabava potrajala do sitnih sati.

Tekst i slika: S. Balatinac

Proštenjska misa na hrvatskom jeziku u Mlinarcima

Blagdan Kraljice Svete krunice je 7. listopada, a to je blagdan zaštitnika pomurskih Mlinaraca. Ove je godine on spadao na nedjelju i mještani su je proslavili u punom sjaju. Zahvaljujući mjesnom župniku Ištvanu Martonu i Josipu Đurkanu, župniku i upravitelju ludbreškoga svetišta, predvođeno je hrvatsko misno slavlje uz prekrasno pjevanje ludbreškoga župnog zbora. Iste nedjelje misa na hrvatskom jeziku bila je i u Sumartonu.



Župnici Josip Đurkan i Ištvan Marton

Pomurski se Hrvati već gotovo i ne sjećaju kada se u njihovim crkvama redovito misilo na hrvatskom jeziku, tek stariji ljudi koji imaju 70-ak godina pamte kako su sa svojim roditeljima u obiteljskoj kući molili se na hrvatskome. Zahvaljujući bivšem župniku Vilimu Harangozou i nekim mještanima. većina zavičajnih molitava sakupljena je, pa je to neki putokaz na današnjim povremenim misama u Kaniži ili Keresturu. Od hrvatskih pomurskih naselja jezik se najviše njeguje u onima gdje još u nekom obliku ima nastave na hrvatskom jeziku. Katkad u mjesnim školama na vjeronauku se uči poneka molitva na hrvatskome, no ipak misa na hrvatskom jeziku mladim naraštajima, pa i nekim sredovječnim pričinja teškoće jer ne razumiju molitve, propovijed, ne poznaju hrvatske crkvene pjesme. Ištvan Marton, župnik četiriju hrvatskih naselja, pokušava postupno uvesti u svoje

nosač hrvatske crkvene pjesme u interpretaciji ludbreškoga zbora, kako bi na temelju njih pomurski hrvati mogli vježbati hrvatske crkvene pjesme. U okviru te suradnje ostvarena je misa na hrvatskom jeziku u Mlinarcima i Sumartonu.

– Već dugo godina se poznajem sa župnikom Martonom, on je jako otvorena srca, često dolazim k njemu i uvijek nas, svećenike iz Hrvatske, srdačno primi. Sada me je zamolio da održimo hrvatsku misu u tim hrvatskim selima kako bismo dobili malo motivacije za pjevanjem hrvatskih crkvenih pjesama. U tome pomaže i župni zbor i kantor, koji ovaj put prirodnim glasom pomažu misno slavlje.



Vjernici

misno slavlje poneku hrvatsku molitvu ili crkvenu pjesmu. U tim nastojanjima zatražio je pomoć od svog prijatelja ludbreškoga župnika Josipa Đurkana, koji mu je objeručke pomogao. Snimio je na zvučni

dogovoriti s biskupom – kazao je ludbreški župnik Josip Đurkan.

Misno je slavlje započelo prekrasnim pjevanjem zbora. Župnik Marton pozdravio je velečasnog iz Ludbrega koji je nastavio celebriranje mise i obratio se vjernicima: „Braćo Hrvati, Marija nas prati, ona čuva i brani naš hrvatski dom.” Proslavom dana Kraljice Svete krunice slavimo Gospu od krunice, a krunica nije samo predmet, nego je prihvaća-



U društvu ludbreškoga Župnoga zbora

nje otajstva Božje ljubavi. Onaj tko moli krunicu, osluškuje Božju riječ iz čega se rađa nesebičnost. Na danu proštenja župnik Đurkan prisjetio se pobjede ostvarenih zagovorom Blažene Djevice Marije, počevši od one kod Lepanta 1571. godine, koja je bila i povod utemeljenja ovoga blagdana, a i onih koji su učinjeni za vrijeme Nikole Zrinskog u turskim napadima na pomurskome području. Molitva nas brani od neprijatelja, a današnji neprijatelji su bezboštvo, psotka, bijela kuga (ne rađanje djece). Nema ljepšeg od Presvetoga Trojstva, od obiteljskog trokuta. Bog i Marija najveći su putokazi u obiteljskom životu. Očuvati zajedništvo može samo duboka nit krunice.

Prekrasna misa s glazbenom pratnjom ludbreškoga Župnoga zbora, koji vodio Antun Kranjčec, a za orguljama sjedila sestra Zvonimira Čeh. Inače pomurskim je Hrvatima Ludbreg poznato mjesto, odakle je stigao župnik Josip Đurkan, naime nekada su mnogi odlazili na hodočašće gdje su pronalazili utjehu, okrepu. Pomurski su vjernici zahvalili prečasnim te obećali da će vježbati hrvatske molitve, kako bi prilikom idućeg susreta bili i oni glasniji u hrvatskoj molitvi i pjevanju.

Ukoliko u budućnosti još bude potrebe za našu pomoć, mi ćemo rado učiniti. Ovaj put smo došli u goste, da vidimo hrvatske vjernike preko granice, kojima nije bilo lako održati svoj jezik, ali u budućnosti održavanje hrvatskih misa na tom području treba

Nepozabljiv Dan Hrvatov i peti rođendan HKD-a „Četarci“

Dr. Gordan Grlić Radman: „Hrvatska je s vama, ja vas ohrabrujem, vi ste naši, vi ste moji! Živjeli Gradišćanci, živjeli vi svi!“

Gradišće sad jur kontinuirano svečuje ove zadnje misece i tajedne. Za petrovskim folkloriši, bizonjski tamburaši, četarski tančoši, kiseški jačkari su proslavili jubilej svojega utemeljenja, a krajem ovoga vikenda Koljnofci će okružiti s veseljem vlašće plesače, tamburaše i jačkari Golubice prilikom obljetnic, a židanski kudovci čekaju na svoj svetak za dva tajedne. Sve to zlamenuje, kako smo mi Gradišćanski Hrvati bogati u čuvanju tradicij, običajev, ali neka nam Bog da snagu da toliko budemo odlučni ter hrabri i u branjenju svojega jezika.



Časni gosti s domaćini

Hrvatsko kulturno društvo „Četarci“ 27. oktobra, u subotu, je pozvalo u okviru Hrvatskoga dana na svoj peti rođendan. Zbog toga su dospili u selo dragi i visoki gosti: dr. Gordan Grlić Radman, novi veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, sa svojom hižnom družicom Marijanom, čiji je prvi službeni put med Hrvatv u Ugarskoj peljao u južno Gradišće, a iz Siska su doputovali Ivica Pandža Orkan, umirovljeni pukovnik i savjetnik Sisačko-moslavačke županije za pitanja braniteljev, i Željko Maljevac, dopredsjednik prijateljskoga Folklornog ansambla „Ivan Goran Kovačić“ ter novinar i urednik Si-



Predsjednica HKD-a Četarci Ana Poljak Šaller je porizala tortu

re, običajev i tradicijov. U tom im je pomoćnu ruku ponudio undanski peljač folklornog društva Štefan Kolosar. Čez pet ljet su mladi tančoši naučili sedam koreografijov, a godišnje imaju kih 20 nastupov na gradišćanski priredba, folklorni smotra u Ugarskoj, ali i u susjedni zemlja. Ljeta 2007. je djelovanje društva ocijenjeno na regionalnom naticanu sa srebrnom kvalifikacijom. Pred trimi ljeti je potpisana povelja o suradnji i prijateljstvu s Folklornim ansambлом „Ivan Goran Kovačić“ u Sisku, a ovo ljeto su se Četarci predstavili i u Slavoniji, na folklornom festivalu. Rodjendansko svečevanje su počeli slavljeniki s koreografijom Jelke Perušić, ku su najprlje naučili. Za Dolnjopuljanskim kolom je Undanka Nikoleta Gati jačila bunjevačke pjesme. Mjesni jačkarni zbor Rozmaring, potom domaći tamburaši pod dirigencijom petroviskoga Jandre Kovača su publiku zabavljali gradišćanskimi i hrvatskimi melodijami. Ženska vokalna skupina Vesele Gradišćanke iz Unde dopeljala je publiku sve do Slavonije, a Tamburaši Vlahije iz Austrije su nas oduševili gradišćanskimi jačkami. Slavonski tanci od undanskih folklorrašev su zaslužili još jednoć burni aplauz na četarskoj pozornici. Četarski fašnjak nije zaman još uvijek živ običaj u ovom selu, isce-

sačkoga tjednika. Zvana njih je mogla moderatorica programa, a ujedno i predsjednica HKD-a Četarci, Ana Poljak Šaller, pozdraviti još brojne goste iz sela i iz okolišnih mjest. U januaru 2007. ljeta na inicijativu mladi ne i pomoću Hrvatske samouprave su prvi put skupastali tančoši i napravili svoje društvo sa ciljem očuvanja jezika, u jačanju identiteta ter njegovanja kultu-

nirani opus svaki put najde orijaški uspjeh. Prvi put su se predstavili domaći tančoši s koreografijom Medjimurje ku je napravio njev folklorraš Balaž Horvat. Sudeći po aplauzu, mladi početnik je ovlašćen na toj liniji za daljnje djelo. Zahvale, pohvale, gratulacije a ni torta nije falila na kraju ovoga rođendanskoga slavija ter posebna zahvala hižnom paru Šaller. Anica i Joško su ti, ki su u minuta ljeta iz nulte točke pokrenuli hrvatsko kulturno gibanje. K ovomu djelovanju je čestitao i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, za koga su Četarci rekli da prvi put je posjetio tako visoki hrvatski predstavnik njevo selo. – *Hrvatska je ponosna, ja sam ponosan, mi smo u Hrvatskoj ponosni, kada znamo da vi ste ovdje i čuvate svoje. Vaša riječ i vaša kultura nije iščezla, ona nije u knjigama, ona je tu s vama. A nama srce kuca i oko plače, jer znamo da ste vi ono, što mi hoćemo oteti zaboravu. Mi smo ponosni na Gradišćance, na gradišćanski jezik, jer je i to hrvatski jezik. Mi želimo da se taj hrvatski jezik čuva jer se time možete ponositi. Meni je zaista posebno drago da sam danas ovdje s vama i ovo je za mene*



Jubilari u popularnoj domaćoj koreografiji „Četarski fašnjak“

jedan doživljaj, jedan praznik za oči, za dušu i za srce. Čestitam vam Dan Hrvata, i čuvajte svoj jezik jer je to blago hrvatskoga naroda i gradišćanski mora ostati. Hrvatska je s vama, ja vas ohrabrujem, vi ste naši, vi ste moji! Živjeli Gradišćanci, živjeli vi svi! – bile su to riči dr. Gordana Grlića Radmana, gdo je sa svojom ženom dugo još uživao u odličnoj atmosferi i gostoljubivosti domaćinov, a pri odlasku je je do vrata pratio burni aplauz. Ukusna večera i dobra fešta s petroviskom Pinkicom su još okrunile rođendansko slavlje jednim od najmladjih folklorrašev Gradišća.

-Tiho-

Martinci

Dan kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje



Znamo kako je kruh izraz životne i duhovne snage, simbol blagostanja i na pragu trećega tisućljeća kada milijuni ljudi još uvijek gladuju. Svjetski dan kruha upozorava nas na rečeno. Već je tradicija unatrag nekoliko godina da se u martinačkoj dvojezičnoj osnovnoj školi organizira Dan kruha i dan zahvalnosti za plodove zemlje. Prilika je to da se djeca upoznaju s prirodom, i njezinim plodovima, da nauče nove riječi i da zaigraju dramsku igru posvećenu plodovima zemlje i kruhu, zapjevaju da blagoslove u društvu martinačkog župnika i kruh i plodove zemlje koje izlože na prigodnoj izložbi. Tako je bilo i ove godine, 15. listopada. Priredba je naišla na izvrstan prijam kod učenika, učitelja, roditelja, baka... Svi oni svojim radom pridonose njezinoj uspješnosti, kaže nastavnica hrvatskoga jezika Ljubica Kolar Vuković, iako je najveći teret ovogodišnjega prigodnog programa otvaranja Dana na svojim leđima iznijela

nastavnica Marta Ronta Horvat sa svojim učenicima. Vaša urednica, koja je nazočila programu, ocjenjuje ga odličnim, složenim i poučnim. Od tradicije, nošnje, vjerskih sadržaja toliko primjerenih hrvatskom čovjeku, pjesme, dramske igre, recitacija, suvremenog izričaja – sve je bilo uvršteno u program dvadesetominutnog otvaranja ovogodišnjeg Dana kruha i Dana zahvalnosti za plodove zemlje u martinačkoj osnovnoj školi.

Osjeti se bogatstvo i šarolikost narodne nošnje, budila se svijest o ekološkoj poljoprivredi i zdravoj prehrani te izgrađivao pozitivan stav i odnos učenika prema prirodi, i to sve na hrvatskom jeziku. Molitvom i blagoslovom zahvalili su Bogu na uspjesima, plodovima i darovima kojima nas je podario. Ovakvim se priredbama u „hrvatskim“ vrtićima, školama u Mađarskoj uveliko može pridonijeti potpunijem odgoju i obrazovanju.

- bpb -



Na Danu kruha u Hrvatskoj



HOŠIG-ovo je izaslanstvo 13. listopada krenulo na veliko putovanje u Hrvatsku, to jest u Starigrad Paklenicu, pokraj Zadra. Nakon mjesec dana pripremanja Doroteja Perak, učenica 10.b, Bianka Gyurin, učenica 12.a, i Inez Kvarda, učenica 12.b razreda u pratnji nastavnice Dore Grišnik otputovale su na Državnu i svehrvatsku smotru Dana kruha. U prtljažnik auta poslagali su ručne radove nižih razreda od raznih jesenskih plodova, kolače i pogače što su ispekli viši razredi te sastavke i pjesmice što su učenici pisali za sate hrvatske književnosti. Subota je protekla putovanjem te razgledavanjem susjednoga grada Zadra, gdje su proveli više sati. Nedjelja je rano počela, naime djevojke su trebale uraniti, odjenuti narodne nošnje i postaviti svoj štand na izložbi. Na stol su poredale kruh, kolače i pogače, voće i povrće, domaću kobasicu i druge poslastice. Iz Budimpešte su sa sobom ponijeli lijep, velik kruh što ga je za tu prigodu ispekao roditelj Čemalj Muhadri. I ovim putem zahvaljujemo na njegovoj pomoći. Nakon svečanog otvorenja Doroteja Perak i nastavnica Dora Grišnik otišle su na svetu misu, gdje se posvetio kruh koji su poslije dali Caritasu. Dotad su Inez i Bianka bile na štandu, odgovarale na sva pitanja znatiželjnika o Hrvatima u Mađarskoj i o našoj školi, a usput nudile kolače i sendviče. Imale su velik uspjeh! Naš je štand snimila i Hrvatska televizija, a naše je izaslanstvo posjetio i Ante Kutle, glavni organizator, predsjednik Udruge Lijepa Naša. Sa svečanim zatvaranjem uz Klapu Vir završila se smotra, stoga je i HOŠIG-ova družina krenula nazad u Budimpeštu, iako se nije bilo lako oprostiti od prelijepoga morskog ugođaja.

Dora Grišnik
nastavnica



Kada smo bili Južni Slaveni



Bilo je to davno, 1950-ih godina. Naobrazba pedagoških kadrova u budimpeštanskom VI. okrugu, u Munkácsyevoj ulici br. 15, gdje je bio narodnosni đački dom. Ondje su se pripremali učitelji za naše škole. Bili su to Rumunji, Slovaci i mi, Južni Slaveni. Zadatak je prije svega bio udovoljiti maturskim zahtjevima, uspješno maturirati, zatim biti primljen na Višu pedagošku školu, ili na fakultet.

Ta tronacionalna mladež brzo se upoznala s okolicom đačkog doma i znamenitostima velegrada. Intenzivno je počela školska obveza. Svaka je narodnost imala po dva profesora zadužena za materinski jezik. U južnoslavenskoj družini bila je profesorica Afanasijeva i profesor István Póth, ali se cijeli nastavnički zbor trudio da nam ulije u glavu ono što nam nedostaje. Sve u svemu, milina je bila živjeti u velegradu.

Uz intenzivni rad u školi, bilo je moguće upoznati znamenitosti Pešte, posjetiti razna kazališta, pogledati mnoge izložbe. Za vrijeme predavanja na mnoge značajne kipove profesori su nam skrenuli pozornost, koje smo zatim potražili i pogledali.

U slobodno vrijeme pomalo smo i u bližu okolicu zavirili, pojeli sladoled, popili neko osvježujuće piće, odnosno kod Béla bačike špricer. Na silenciju moralo se učiti... Bilo je odgojitelja, odgojiteljica, solili su nam pamet, isticali što nam je dužnost. Slobodno vrijeme? Kadšto smo odlazili u lunapark, zoološki vrt. Na Trgu junaka bila su dva muzeja, i tamo smo bili česti gosti. Katkad smo posjetili lokal Kéményseprű, što nije bilo dopušteno, ali nas je vrag i tamo odnio. Oko 22 sata, ako nismo bili u đačkom domu, neki star odgojitelj, umirovljenik, išao nas je tražiti. Kada nas je našao, otperjašio nas je u dom. To se dešavalo više puta. Pokraj đačkog doma bili su Rusi. Opazili smo da kod njih na ogradi ima rupa kroz koju može slobodno izlaziti, ulaziti, a njihova vrata nisu bila zaključana. Pa, brate, koristi se mogućnošću... Slobodan izlaz, ulaz je osiguran. Koji put to nam je i uspjelo. To nas je ohrabrilo. Poslovica kaže: dotle ćup na bunar ide dok se ne razbije. Pa razbio se. Neki nas je „poštenjak” prijavio. Ravnatelj pak odmah je dao popraviti ogradu, zaključao kapiju. Kada smo stigli kući, unutra ne možemo. Što sada? Omeli smo džepove. Našli smo neki jeftiniji hotel, pa tamo prespavali. Sutradan su nas odmah uzeli na odgovornost, oprali nam glave, skrojili neku kaznu, i ponovno strogo naglasili našu dužnost, obećali strog nadzor. Društvo je kaznu primilo na znanje, i s velikim smo se elanom prihvatili posla.

Matura je bila uspješna, postali smo visokoškolci. Škola nam je bila „Apáczay Csere János Pedagógiai Főiskola”. Viša škola bila je u Ulici Cukor. Taj način školovanja bilo je moguće provoditi 50-ih godina. Žalim one koji tu priliku nisu iskoristili, ili su počeli pa nisu završili. Na višoj školi trebalo se dobro potkovati. Uspješno je bilo. Dobili smo diplome, postali nastavnici.

Još nešto o studijama. Student je nastojao



Polaznici učiteljskog tečaja 1950-ih g.; slijeva: Antun Spajić Tušika, Zeno Mamučić, Dušan Pavlov, Jakov Dujmov, Pero Petrić, dolje na sredini Joso Petreš

udovoljiti studijima. Bili smo uspješni, ali snalažljivost otvorila nam je oči na nešto drugo. Kada smo putovali prijevoznim sredstvima i govorili, dakako, svojim jezikom, kondukter od nas nikada nije tražio karte, putovali smo badava. Slično je bilo i kod đačkih balova. Na ulazu naš govor prouzročio je sličnu situaciju – nema ulaznice... U Budimpešti su mnogi mislili da smo mi Rusi, pa su nas pustili bez karata, ulaznica. Tako se može pokraj stipendije pomalo štedjeti. Nije ni lijepo ni pošteno, ali nužda katkad i zakon mijenja. Tih godina učenici našega podrijetla međusobno su se poznavali. Susreti su bili česti. Jezik nas je nekako povezao. Često smo bili DSJS-ovi gosti; tamo malo razgovarali, doznali najnovije vijesti. U ono vrijeme formirale su se nove sredine, jezik se mogao održati, razvijati... Naš je govor bio čest u Budimpešti, mnogi su htjeli biti „Délszlávi”, mislili su ako pripadaju nekoj većoj jedinici, i oni će biti veći...

Iz toga studentskog života trebamo istaknuti neke osobe koje su nam posebno bile bliže. U prvom redu mogu spomenuti Istvána Pótha. On nas je pratio tijekom studija, od njega smo upoznali stručnu terminologiju. Treba da istaknem Rózsú Péter, matematičarku. Ne smijem ne spomenuti profesora Övegesa, bio je religiozna osoba, naime bio je svećenik; jednom je to i dokazao, raskopčao košulju i vidjela mu se bijela ogrlica. Kada je

na trotoaru opazio željezan predmet, odnio bi ga kući, u nadi da će ga možda upotrijebiti za neki eksperiment. Što je pouka iz toga? Ako nešto nađeš, ne baci ga, prvo pogledaj za što se može upotrijebiti.

Bilo je mnogo kvalificiranih južnoslavenskih osoba. Ravnatelja, stručnih nadzornika. Naše su škole bile opskrbljene stručnim kadrovima. Mnogi su obrazovanje stekli na dopisnom tečaju. Marljivost je donijela svoj rezultat. Poslije dvije godine, s diplomom u džepu, javili smo se na radnome mjestu. Ja sam svoju karijeru počeo u Čikeriji. Tamo sam proveo dvije školske godine. Svidalo mi se. Na moju molbu, s pomoću nadzornika Joze Gorjanca, dospio sam u rodno selo Garu, u „Južnoslovensku školu”, gdje sam bio nastavnik do mirovine.

Ovaj sam članak dopunio fotografijom. Na njoj je nekoliko nas pitomaca koji smo zajedno počeli, i imali uspjeha. Neka se zna da nas još ima živih, a pozdrav šaljem onima koji listaju Hrvatski glasnik. Žalim pokojnike. Volio bih da ovaj članak probudi one koji se mogu sjećati tih 50-tih godina, da smo i u ono doba pokušali nešto učiniti za opstojnost našega življa.

Zaključno: znam iz kakvog sjemena sam iznikao, znam u kakvoj sredini sam odrastao. Poznam rodbinu, a znam i kome pripadam.

Jakov Dujmov

II. hrvatski teniski kup u Budimpešti

Šport, rekreacija, druženje

Nakon nekolikominutne igre na teniskim terenima, uočljivo je bilo tko je u kakvim odnosima sa svojim tijelom, u kakvoj je kondiciji ili koliko često uzima u ruke teniski reket. Široka je paleta dobi sudionika: od umirovljenika do gimnazijalaca, ali i na ovogodišnjem turniru u većini su bili pripadnici jače polovice. No i ovoga je puta najvažnije bilo gibanje i druženje.



(Slijeva stoje) Mátyás Ránki, Danijel Vojnić, Ivan Bandić,
(dolje) Nikola Németh, Stipan Đurić, Andrija Pavleković

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Budimpešte, u subotu, 13. listopada, na teniskim igralištima Pillangó Parka priređen je drugi po redu Hrvatski teniski kup. Na ostvarenje športskog susreta organizatora je i ovoga puta potaknulo povezivanje pojedinih naraštaja i uključenje mladih u aktivnosti spomenute Samouprave. Na turniru su sudjelovali: gimnazijalci budimpeštanske Hrvatske gimnazije Jadranka Čepelsiget (10. r.) i Danijel Vojnić (11. r.), gimnazijalka V. razreda Gimnazije Bertalana Szemerea Nora Kouidri, glumac Stipan Đurić, zamjenik Hrvatske samouprave II. okruga Stipan Vujić ml., zastupnik Hrvatske samouprave XI. okruga Nikola Németh, novinar Andrija Pavleković, bivši veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić i umirovljeni trener košarke Mátyás Ránki. Mnogi od njih rekreativno su igrali ili još igraju tenis.

Nakon ždrijeba uslijedili su setovi, jedan uzbuđljiviji od drugoga. Lijepu su igru navijači nagradili pljeskom, ali bilo je i šala na svoj ili tuđ račun. Nora je s lakoćom pobijedila Jadranku sa 6 : 0, ali je, nažalost, izgubila protiv Stipe 3 : 6. Nikola ovoga puta nije mogao svladati staroga prijatelja Stipu, pa je

izgubio s 2 : 6. Tko zna, možda se glumac Stipe iza kazališnih kulisa potajno pripremao? Stipanu nije pomoglo desetogodišnje iskustvo u tenisu protiv favorita prvoga kupa Danijela, pa je poražen s 1 : 6. Nikola je ovoga puta izabrao borbeniju, jaču igru, pa mu se često dogodilo da je lopta završila izvan linija. Stipe je igrao na taktiku što dulje ostati u igri i ništa ne riskirati, što se dokazalo dobrim izborom. A novinar Andrija... manje trčati, ali po mogućnosti vraćati lopte na suprotan dio terena. Gospodina Ránkia u uspješnom koracanju k pobjedi jedino je mogao zaustaviti bivši veleposlanik Bandić, koji je ovoga puta bio u dobroj formi i pobijedio s 1 : 6. Ali tko će biti prvi? Nakon nekog vremena igre iskristaliziralo se da će za prvo mjesto igrati g. Bandić i Danijel, a za treće g. Ránki i Stipe. Budući da se Stipe nije gibao između igara, mišići su se ukočili, i tako je reket katkad igrao svoju čudnovatu igru, pa je treće mjesto pripalo g. Ránkiu. Najdulji, najljepši i najzbuđljiviji set igran je za prvo mjesto. Profesionalac Danijel je i ovoga puta svladao iskusnog igrača g. Bandića sa 6 : 9. „Naravno, očekivao sam pobjedu, ali su protivnici dosta napredovali i g. Bandić bio u

odličnoj formi, pa je igra bila dosta tijesna. Dobro smo igrali. Mislim da i on i ja možemo biti zadovoljni s rezultatom” – reče Danijel.

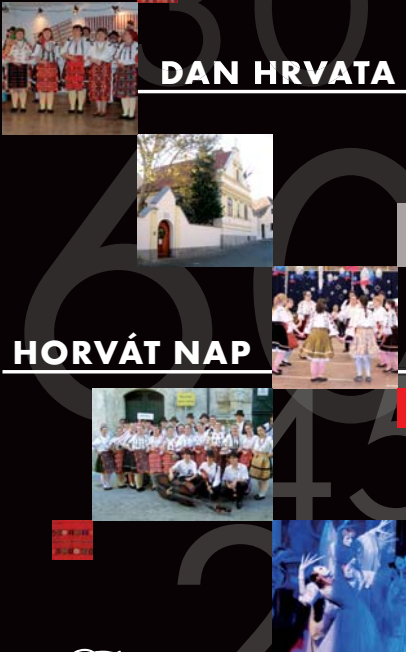
Danijel Vojnić već je sedam godina profesionalni tenisač, igra u bojama Metro LSC-a, odličan je učenik, maturirao je iz tjelesnog odgoja, a na jesenskim maturalskim ispitima namjerava iz zemljopisa. Jako voli tenis i ubuduće želi zaigrati na međunarodnim turnirima. G. Bandić je poslije četrdesete počeo igrati tenis, unutar diplomatskoga zbora redovito osvaja prvo mjesto. „Danijel igra jako lijep tenis. Vidi se da je profesionalac, ako tako nastavi, mogao bi postići lijepu karijeru” – reče g. Bandić. Pri kraju kupa predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte Anica Petreš Németh zajednički s predsjednikom Odbora za školstvo Stipanom Vujićem uručila je spomenice sudionicima i pehare za treće mjesto Mátyásu Ránkiu, za drugo Ivanu Bandiću i favoritu drugoga Hrvatskog teniskog turnira Danijelu Vojniću. Nažalost, nisu svi sudionici igrali ili ostali do kraja, pa će se spomenice njima uručiti naknadno. Iza nas je još jedan divan dan i nezaboravno druženje. Nastavak slijedi iduće godine.

Kristina Goher

HRVATSKI ŽIDAN, PLAJGOR – U

organizaciji Hrvatskoga katoličkoga omladinskoga vjerskoga i kulturnoga društva Hrvatskoga Židana opet će se ganuti shodišće u čast patrona Plajgora, Sv. Martina, iz susjednoga sela. Mali i odraščeni vjernici s laternama u ruci će se najti pred židanskom crkvom 9. novembra, u petak u 17.30 uri, a Plajgorci, ki su u srijedu posebno skupastali da lampione napravu i pogačice pečū za ovo mnoštvo, pred selom čekaju drage susjede. Za svečanom mašom u plajgorskoj crkvi, ku će služiti Štefan Dumović, školska dica će dati kulturno-vjerski program, a potom slijedi druženje u Kulturnom domu. Glavna organizatorica i ovput, kot i svako ljetu, je učiteljica vjeronauka Žužana Horvat.


GARA – Tamošnja Hrvatska samouprava, Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije i Savez Hrvata u Mađarskoj suorganiziraju program budimpeštanskoga Folklornog ansambla „Luč” u Bačkoj. Program u Gari, rodnome selu priznatog koreografa Antuna Kričkovića, priredit će se u mjesnom domu kulture 17. studenoga, s početkom u 18 sati. Prije programa, u 16.30 sati u župnoj crkvi služi se redovito misno slavje na hrvatskome jeziku koje će predvoditi velečasni Imre Polyák, santovački i garski župnik. Nakon kulturnog programa priređuje se plesaćnica uz domaći tamburaški sastav „Bačka”. Ulaz je slobodan, organizatori srdačno pozivaju sve zainteresirane.



DAN HRVATA

HORVÁT NAP

*Pozivnica
Meghívó*




HRVATSKA DRŽAVNA SAMOUPRAVA
I SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ
Vas pozivaju da svojom nazočnošću uveličate

DAN HRVATA

koi će biti održan 24. studenog 2012. godine
u Pečuhu

POKROVITELJI DANA HRVATA:
prof. dr. sc. Ivo Josipović, predsjednik Republike Hrvatske
dr. János Áder, predsjednik Mađarske

MJESTO ODRŽAVANJA PRIREDBE:
„Kodály” centar
Pečuh, Breuer Marcell sétány 4.

U slučaju spriječenosti:
+36/1/303-6093
e-mail: hrsamouprava@chello.hu



Foto: Arhiv Hrvatskoga glasnika

PROGRAM PRIREDBE

14.00 – Sveta misa u pečuškoj katedrali
(Pečuh, Szent István tér 14.)
Svetu misu predvodi
mons. dr. Marin Srakić, nadbiskup
đakovačko-osječki

Izložba:

Tisućustogodišnje veze Hrvata i Mađara
Kodály centar (Pečuh, Breuer Marcell sétány 4.)

**16.00 – Svečano otvorenje, pozdravni govori,
dodjela odličja**

Kulturni program

Sudjeluju:

- Hrvatsko kazalište u Pečuhu (20 g.)
- Ženski pjevački zbor „August Šenoa” (30 g.)
- Hrvatski klub „August Šenoa” (30 g.)
- KUD Baranja (45 g.)
- Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom „Miroslava Krleža” (60 g.)



POZIV na Susret hrvatske mladeži

SUSRET HRVATSKE MLADEŽI tradicionalna je priredba Odbora za kulturu, vjerska pitanja, mladež i šport Skupštine Hrvatske državne samouprave, koja okuplja mlade Hrvate iz svih naših regija. Ove se godine priređuje u okviru državnog Dana Hrvata, 23. i 24. studenoga 2012. godine u Pečuhu.

U sklopu susreta pozivamo hrvatsku mladež na dvodnevni program:

U Hrvatskoj školi Miroslava Krleža u Pečuhu 23. studenog u 18 sati priređuje se program pod naslovom „30. OBJETNICA OSNUTKA”. U programu sudjeluju sadašnji i bivši članovi Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoa, Orkestar Vizin i stari Orkestar Baranja.

Sutradan, 24. studenoga, srdačno Vas pozivamo na prijepodneвно razgledavanje povijesnih i kulturnih znamenitosti grada Pečuha, među ostalima i Zsolnayeve četvrti odnosno izložbe, te na prigodni program tradicionalnog Dana Hrvata u Mađarskoj pod pokroviteljstvom prof. dr. sc. Ive Josipovića, predsjednika Republike Hrvatske. i dr. Jánosa Ádera, predsjednika Republike Mađarske.

U 14 sati: Misno slavlje u pečuškoj katedrali (Szent István tér 14) predvodi mons. dr. Marin Srakić, nadbiskup đakovačko-osječki;

Izložba: Tisućustogodišnje veze Hrvata i Mađara (Kodály centar, Breuer Marcell sétány 4);

U 16 sati: Svečano otvorenje, pozdravni govori, dodjela odličja; – Kulturni program; – Hrvatsko kazalište u Pečuhu (20 g.);

Ženski pjevački zbor „August Šenoa” (30 g.); – Hrvatski klub „August Šenoa”(30 g.);

KUD „Baranja”(45 g.);

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom „Miroslav Krleža”(60 g.).

Molimo Vas da se radi smještaja i prehrane prijavite Hrvatskoj državnoj samoupravi najkasnije do **12. studenoga 2012. godine**.

Povezna osoba: Eva Mujić, referentica HDS-a, telefon: 06-1/303-6094,

e-mail hrsamouprava@chello.hu.

Stipan Balatinac
predsjednik Odbora za kulturu,
vjerska pitanja, mladež i šport